Państwo i Społeczeństwo

2014 (XIV) nr 4

Marek Lubelski

WPROWADZENIE

Przekazując Czytelnikom kolejny tom „Państwa i Społeczeństwa", periodyku naukowego o ugruntowanej już pozycji w dorobku wydawniczym Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza, wypada uzasadnić tytuł zawartego w nim zbioru opracowań. Osią łączącą materiały przygotowane przez doktorantów różnych polskich uczelni jest obraz współczesnego polskiego prawa karnego, zasadniczo materialnego, ale nie wyłącznie – mowa jest bowiem także o zagadnieniach natury procesowej i wykonawczej, a nawet o poglądach studentów prawa na fundamentalne kwestie karania.

Charakterystykę zawartości tomu rozpocznę jednak od słów poświęconych opracowaniu niemieszczącemu się w polu zakreślonym tytułem, a mianowicie opracowaniu Hieronima Kubiaka, który wypowiada się, i to jakże krytycznie, o współczesnych losach humanistyki w Polsce (*Funkcje i dysfunkcje parametryzacji, modułów kształcenia i punktów za publikacje*). Naprawdę dobrze byłoby, gdyby ten tekst stał się przedmiotem zainteresowania tzw. szerokiej opinii publicznej, dotarł do władz na wszelkich poziomach jej sprawowania, był przedmiotem debat i troski środowisk akademickich, uczelni o każdym profilu, bo stawia tezy bardzo daleko idące, ważne dla państwa i społeczeństwa, dotyczące wspólnej przyszłości. Profesor Kubiak uderza w wielkie dzwony, bije nimi na trwogę i niestety ma rację – jest źle, a może być jeszcze gorzej. Zacytuję

tylko jedną opinię z tego przepełnionego ważkimi treściami artykułu: „dlatego też wszelkie próby parametryzacji, wprowadzania do oceny przedstawicieli nauk humanistycznych wskaźników ilościowych, matematycznych algorytmów, a także taksonomii [choć użytecznej niewątpliwie, np. przy klasyfikacji roślin i zwierząt] jako środków umożliwiających «sprawiedliwą» ocenę – bo tą samą miarą! – wszystkich nauczycieli akademickich, niezależnie od dyscypliny nauki, którą uprawiają, są po prostu bez sensu". Niech słowa tego memento zabrzmią naprawdę donośnie.

Zamieszczono w tomie jeszcze trzy teksty niekarnistyczne. Mariusz Kusion pisze o *Określaniu przez rektora terenu uczelni w porozumieniu z organem samorządu terytorialnego*, zaś Dominik Jaśkowiec o *uprawnieniach dzielnic w zakresie dysponowania środkami finansowymi budżetu Krakowa w latach 1991–2013.* Nadto Katarzyna Skoczeń recenzuje pracę T. Pietrzykowskiego, *Intuicja prawnicza. W stronę zewnętrznej teorii integracji prawa.* Wbrew pozorom, dwa przynajmniej z wyliczonych opracowań mają również znaczenie dla prawa karnego – należy bowiem przypomnieć, że rektor odpowiada m.in. za utrzymanie na terenie uczelni bezpieczeństwa i porządku, i że „służby odpowiedzialne za utrzymanie porządku publicznego i bezpieczeństwa powszechnego mogą wkroczyć na teren uczelni tylko na wezwanie rektora". Jak podnosi recenzentka, T. Pietrzykowski wykazuje, że wraz z rozwojem nauk pozaprawnych nie można mówić o samoistnym bycie nauki prawa. Należy ją rozpatrywać kompleksowo z uwzględnieniem nauk pozaprawnych. Prawo karne może tu być świetnym przykładem.

Karnistyczną grupę opracowań, decydujących o tytule publikacji, ogniskuje tocząca się debata nad reformą polskiego prawa karnego, ściśle związana z bardzo już zaawansowanymi pracami nad jego tzw. dużą nowelizacją, nie tylko w wymiarze procedury karnej, co się już dokonało ustawą z 27 września 2013 r. o zmianie ustawy kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2013 r., poz.1247), a która to ustawa w zasadniczej swej części wejdzie w życie 1 lipca 2105 r., lecz także w obszarze prawa materialnego, nad czym prace toczą się w Sejmie. Nowelizacja k.k. w aktualnie procedowanym kształcie zasadniczo skupiona została na systemie, jak to obecnie często określamy, prawnokarnych środków reakcji na czyn zabroniony, a więc kar, środków karnych, środków probacyjnych i środków zabezpieczających. Publikowane w tomie materiały właśnie takich kwestii dotyczą, mając zdecydowanie charakter postulatywny, dyskutując problemy na jakie napotyka stosowanie represji karnej, czy to ze względu na obraz psychospołeczny sprawców konkretnych typów czynów zabronionych, czy ze względu na trudności w interpretacji znaczenia słów ustawy, statuujących określony zespół znamion, czy też wreszcie ze względu na nadany ustawą karną kształt przesłanek stosowania określonej instytucji prawa karnego.

Można wyodrębnić kilka grup poruszanych przez autorów zagadnień. Niewątpliwie różnorodnie oglądana problematyka przestępstw przeciwko wolności

seksualnej (art. 197 do 205 k.k.) dominuje w zawartych w publikacji materiałach. To, co określamy mianem pedofilii, ma przy tym w kilku pracach znaczenie dominujące. Patrycja Wójtowicz opisuje typy czynów zabronionych polegające na utrzymywaniu kontaktów z małoletnim, Krzysztof Jachim koncentruje się na problemach wykonywania kar orzeczonych w stosunku do sprawców czynów o charakterze seksualnym wobec nieletnich, Beata Marciniak pisze o środkach zabezpieczających przewidzianych przez prawo w stosunku do sprawców czynów o charakterze seksualnym, Karolina Sekuła postuluje rezygnację z wyodrębniania uprzywilejowanego typu zabójstwa dziecka przez matkę w okresie porodu i pod wpływem jego przebiegu.

Inną grupę stanowią prace dotyczące szczególnych aspektów stosowania kar i pozbawiania wolności. I tak Katarzyna Zawiślan, pisząc o dozorze elektronicznym, widzi taki sposób wykonywania kary pozbawienia wolności jako interesującą perspektywę humanitaryzacji represji. Łukasz Zubrzycki rozważa kontrowersje zbiegu kary grzywny wymierzanej za przestępstwo lub wykroczenie skarbowe z sankcjami pieniężnymi o charakterze administracyjnym. Michał Przybycień pisze o obowiązku natychmiastowego zwolnienia osób, wobec których uchylono tymczasowe aresztowanie. Andrzej M. Kisiel wgłębia się w przesłanki stosowania instytucji tzw. małego świadka koronnego. Dorota Polak-Hawranek przedstawia zaś międzynarodowe i krajowe aspekty prawnokarnej ochrony ginącej fauny i flory.

Odrębnie trzeba wymienić opracowania Anny Szuby-Boroń, która zaprezentowała wyniki własnych badań ankietowych nad postawami studentów prawa wobec niektórych kwestii karania, w tym np. kary śmierci, oraz Eweliny Knapczyk, postulującej zmiany w obecnym kształcie uregulowań odpowiedzialności za przekroczenie granic obrony koniecznej.

Sumarycznie – zgromadzone w tomie materiały winny dać obraz zróżnicowania i skomplikowania problemów stosowania represji karnej w różnych jej wymiarach, jakie występują we współczesnym społeczeństwie, nie oczekując, że ustawodawca niezwłocznie do formułowanych w poszczególnych opracowaniach wniosków, z reguły krytycznych i postulatywnych, się przychyli i w całej rozciągłości je zastosuje. Rolą nauki jest bowiem rozpoznawanie, opisywanie i dyskusja problemów o określonym poziomie istotności dla życia jednostek lub zbiorowości. Wypadnie pozostać w nadziei, że Czytelnicy podzielą osąd, iż zadanie takie autorzy zgromadzonych opracowań rzetelnie i w pełni wykonali.